

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

De ethiek en regulering van gezondheidsapps

Sax, M.

Publication date

2021

Document Version

Final published version

Published in

Nederlands Juristenblad

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Sax, M. (2021). De ethiek en regulering van gezondheidsapps. *Nederlands Juristenblad*, 96(12), 958. [902]. <http://deeplinking.kluwer.nl/?param=00D53B70&cpid=WKNL-LTR-Nav2>

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Wilt u dat uw (juridische) proefschrift of dat van iemand die u kent aangekondigd wordt in deze rubriek dan kunt u het proefschrift en een samenvatting sturen naar het redactie bureau; zie colofon.

Promoties

De ethiek en regulering van gezondheidsapps

De belofte van *empowerment* en het risico op manipulatie gaan hand in hand bij gezondheidsapps met een winstoogmerk. Zulke gezondheidsapps presente-

ren consumenten met een aantrekkelijke belofte: gebruik een gezondheidsapp voor een langere tijd, laat de gezondheidsapp jou zo beter kennen, geef de gezondheidsapp toegang tot jouw persoonlijke beslissingsfeer en stel de gezondheidsapp zo in staat jou *béter* te helpen. Immers, hoe meer de gezondheidsapp in kwestie weet over jouw levensstijl, beweegredenen, valkuilen en kwetsbaarheden, hoe beter de adviezen en interventies kunnen worden afgestemd op jouw persoonlijke wensen. Gezondheidsapps beloven zo *empowerment*.

Gezondheidsapps met een winstoogmerk zijn er echter ook op uit om de app-gebruikers gedrag te laten vertonen dat winstgevend is voor de app. Gebruikers moeten, idealiter, zo vaak mogelijk de gezondheidsapp openen, met zoveel mogelijk *content* interactie aangaan, zo lang mogelijk in de app vertoeven. Hier kan de schoen beginnen te wringen. Als mensen een app voor langere tijd gebruiken en de app zo de gebruikers beter en beter leert kennen, plaatst dat de app

ook in machtige(re) positie. Vergaarde kennis over levensstijl, beweegredenen, valkuilen en kwetsbaarheden kan immers óók gebruikt worden om het gedrag van gebruikers (subtiel) te vormen naar de (commerciële) belangen van de app-aanbieder. De voorwaarden voor *empowerment* lijken zo grotendeels te overlappen met de voorwaarden voor manipulatie. Om de subtiele maar belangrijke scheidslijn tussen *empowerment* en manipulatie te herkennen en ethisch te evalueren, bouwt dit proefschrift op (ethische) theorieën van autonomie, kwetsbaarheid, vertrouwen en manipulatie. Door een meer *relatieve* perspectief op autonomie te omarmen, kunnen we beter begrijpen hoe gezondheidsapps die we voor langere tijd gebruiken – en waar we als het ware een relatie mee opbouwen – onze autonomie kunnen vormgeven en ondersteunen, maar ook ondermijnen. Aandacht voor de kwetsbaarheden van gebruikers, als ook aandacht voor het opbouwen van vertrouwensrelaties met gebruikers, kan ons helpen begrijpen hoe gezondheidsapps mensen kunnen ondersteunen. Wanneer mensen een gezondheidsapp vertrouwen laten zij zich eerder helpen en kennis van kwetsbaarheden van individuele gebruikers kan gebruikt worden voor gepersonaliseerde suggesties. Het zijn echter precies diezelfde (kennis van) kwetsbaarheden en vertrouwensrelaties die *misbruikt* kunnen worden voor manipulatie. Manipulatie moet namelijk worden begrepen als de bewuste poging om iemand, op verdeckte wijze, jouw belang te laten dien door middel van het *targeten* van (veronderstelde) uitbuitbare eigenschappen. Vertrouwen en (kennis over) kwetsbaarheden zijn bij uitstek uitbuitbaar om het gedrag van gezondheidsappgebruikers naar de belangen van de app-aanbieder te vormen.

Om dit risico van manipulatie aan te pakken, moet verder worden gekeken dan de *usual suspect* van gegevensbescherming. Het manipulatieprobleem gaat in essentie om oneigenlijke beïnvloeding. De Richtlijn oneerlijke handelspraktijken verdient in deze context veel meer aandacht. Zowel het concept 'misleidende handelspraktijken' als het concept 'agressieve handelspraktijken'

bieden verscheidene concrete handvatten om (belangrijke voorwaarden voor) manipulatie aan banden te leggen. Er is speciale aandacht voor het concept 'ongepaste beïnvloeding' (onderdeel van de agressieve handelspraktijken), waarbij een machtspositie wordt misbruikt om het economisch gedrag (in de breedste zin van het woord) van consumenten te sturen. Gezien de informatie die gezondheidsapps vaak hebben over gebruikers én het belang van gezondheid voor ieder mens, is goed te bemoedigen dat gezondheidsapps zich vaak in een machtspositie bevinden. Wanneer die machtspositie leidt tot manipulatieve praktijken, is sprake van een oneerlijke handelspraktijk. De hoop is dat consumentenrecht een belangrijker rol kan spelen bij het aanpakken van de toenemende manipulatiemacht van zowel gezondheidsapps in het bijzonder, als digitale consumentenomgevingen in het algemeen.

Marijn Sax zal zijn proefschrift op 26 maart 2021 verdedigen aan de Universiteit van Amsterdam. Zijn promotoren zijn prof. dr. Natali Helberger en prof. dr. Beate Roessler. Copromotor is dr. Nadine Bol. •

Marijn Sax

Between empowerment and manipulation: the ethics and regulation of for-profit health apps

De promotie is op 26 maart om 16.00 uur live mee te kijken; zie www.uva.nl/content/evenementen/promoties/2021/03/de-ethiek-en-regulering-van-gezondheidsapps-met-winstoogmerk.html. Het proefschrift zal na de verdediging beschikbaar zijn in de UvA Digital Academic Repository: <https://hdl.handle.net/11245.1/52225d37-e7e1-4883-9dab-a3f5d3a063d8>